41960

ORATIO

AB ELOQVENTIÆ PROFESSORE
RECENTI EAQVE INSIGNI LIBERALITATE
PER ILLVSTRISS: ET REVERENDISS.
GLORIOSISSIMÆ RECORDATIONIS

D. PETRVM TYLICKI

EPISCOPVM CRACOVIENSEM
MATRI SVÆ BENIGNISS. ACAD: CRAC.
ET
GENEROSÆ IVVENTVTI POLONÆ,
QVÆ IN SPEM PATRIÆ ET ECCLESIÆ DEI CRESCERET,
PERPETVIS TEMPORIBVS DONATO ET INSERTO:

Interim
M. SIMONE HALICIO ANNO CHRISTI M. DC. XVI.
DIE CÆCILIÆ VIRGINI ET MARTYRI SACRO:
FREQVENTISSIMIS IISQ. ORNATISSIMIS AVDITORIBVS
IN DOMO MAGNI REGIS
WLADISLAI IAGELLONIS
IN LECTORIO DD. THEOLOGORVM
HABITA.

CRACOVIÆ,
In officina Typographica Francisci Cesarij,
Anno M. DC. XVII. impressa.

Symbola Cathedralis Ecclesiæ Crac.

ROmanum obtuitus Cyneas aliquando Senatum,
Compoſitum dixit Regibus eſſe viris.
Hæc eſt ô Patres veſtri quoq; forma Senatus:
Quisquis non credis, regia ſigna vide.

IOANNES SIENIENSKI.
Eloq. Stud.

✠ ✠ ✠

Amplissimo & Reuerendissimo CATHEDRALIS ECCLESIÆ CRACOVIENSIS CAPITVLO.

DOMINIS D. ET PATRONIS SVIS OPTIMIS.

M. SIMON HALICIVS S. P.

IN Vestræ fidei atque sapientiæ autoritate, VIRI AMPLISS: posuit Oratori suo præsidium dignus qui nunquam moreretur TYLICIVS. Hæc erat quâ rerum vsu, quâ disciplinarum Sole percocti iudicij præclara de augustissimo CRACOVIENSI CAPITVLO sententia. Accepistis boni & sapientis Episcopi honorificum ordini Vestro testimonium & affectum. Nempe stimulus erat VOBIS magnus, & perquàm honestus ipsa in ACADEMIAM CRACOVIENSEM, & ciuiles istas in ea literas propensissima voluntas. Et quis hoc non collegerit, vel ex illius inusitatâ diei claritate, quo meæ professionis initia dignitatis Vestræ splendore illustrâstis. Illa enim lectissimorum hominum vndiquaq; confluens frequentia, illi animi in vota preces, laudationes amantissimi Reipub: Senatoris TYLICII soluti, VOBIS tanquam propositis ad imitandum spectatissimis exemplis sunt attribuendi. Quò enim se principum virorum fauor inclinat: eò cætera sequi solet multitudo. Tulistis repentè facti Oratoris, quæ Vestra fuit humanitas infantiam: quid mirum si incidentes audientium nubeculæ ex Vestri vultus amœnissima iucunditate capiebant serenitatem? Meriti res ista non fuit mei: sed in TYLICIVM, & in elegantioris disciplinæ studia constantissimi amoris & fauoris argumentum. Quod etsi solum veræ laudis immortalitatem afferat viris summo loco positis: ego tamen hanc egregiam animi significationem in ACADEMIAM nostram beneficij maximi loco numero. Atq; cum turpe existimem eloquentiæ Professorem velle silentio gratum videri: cum illis ipsis primitijs

magnos venio. Ita ſuaſerunt amici; ita voluit meorum Maiorum auctoritas: vt & beneficij TYLICIANI, & mei erga VOS cultus deuotiſſimi aliquod etiam apud eos qui victuri ſunt extaret veſtigium. Scio ferax eſſe Ariſtarchorum iſtud ſeculum, præſertim in eam artem, cuius eſt infælicitatis omnium audire & coquere iudicia. Apelli enim licet dicere: Ne ſutor vltra crepidam: *at CICERO ipſe vel Demoſthenes cuiuſuis liberiorem ex plebe admonitionem ferre debet. In cauſa eſt, quòd de aliorum operis eius tantummodò artis periti iudicare ſolent: in Oratoris opus etiam inconſtantiſſimi vulgi ſe extendit imperium. Nec tamen ideò concido animo: ea eſt enim nominis veſtri maieſtas & amplitudo, vt eam nullus diffidens ſibi liuor, nullaué improbitatis inſania audeat appetere. Sub huius patrocinium ego cum iſto primigenio confugio, quaq; poſſum animi ſummiſſione à VOBIS VIRI AMPLISSIMI peto, vt quem ſemel tuendum atq; ornandum ſuſcepiſtis; eum à Veſtræ beneuolentiæ portu ſecuriſſimo nolitis excludere. Fateor, vt eſt natura principiorum, hæc quoq; mea eſſe rudiuſcula; at pro Veſtra facilitate atq; prudentia, etiam ſimplici Orationis cultu veſtitum TYLICIVM ſplendere putabitis: memores & in agreſti lacinia auguſtiorem animi habitum bene apparere. Viuet hoc in me cum cæteris Veſtris ſingularibus beneficijs, quæ ego reuerenti obſequio & memoria colere ſtatui ſempiterna.*

Data ex domo Collegij Maioris. VIII. Calend. Maij. Anni 1617.

ORATIO

FEcisset vtinam supremus ille rerum omnium effector & moderator Deus, AVDITORES, vt præsentem potiùs in hoc Vestro consessu amplissimo, sacerdos Episcopum, Academicus Cancellarium, opinione eloquentiæ commendatus, virũ dicendi laude præstantissimum, solennibus gratiis exciperem; & nõ ereptæ ex oculis augustissimæ virtuti, ac singulari in nos beneuolentiæ, tam solicitè iustissimum gratæ recordationis obsequium quærerẽ. Quod enim optandum erat maximè, quodq; vnum ad splendorem & dignitatem ordinis Academici, & amplissimæ huius Reipub: proprium ornamentum pertinebat, id optimi Antistitis diuina virtus, altiori quodam consilio excitata, summâ cum voluptate omnium nostrûm perfecisse videtur. Mirabamur quid esset, quòd in tantâ Philosophorum, Iureperitorum, Theologorum, & ceterorum clarissimorum virorum copiâ, quorum eruditio & virtus incurrit in lucem omnium: iam principes è Rep: viri, iam nobilissimi quiq; ex loco equestri, vel veterem quærerent, vel modernis temporibus commodiorem expeterent Academiam. Nullus iam his sermonibus relictus est locus

 sublata

sublata omnis coquerendi occasio: postquã admirabilis TYLICII sapientia, & viro magnifico digna liberalitas vniuersamPolonorũ ciuitatẽ ad bene sperandũ ita vehemẽter excitauit. Cùm enim acutissimè perspiceret animus ille, & prẹstantissimarũ scientiarũ copiâ refertus, & plurimo rerum maximarũ vsu perpolitus; rudem & indoctum ciuem haberi in Polonia, quantumuis celeriter inueniat, vel acriter videat, aut subtiliter distinguat, nisi sub lingua & calamo fuerit (vt dicitur) Mercurius: Eam præterea esse temporũ conditionem, vt ibi maximè impendatur labor & periculum, vnde emolumentum atq; honos speretur: nouâ & antehac nostræ tenuitati inauditâ præmii magnitudine, ad publicum decus excitare voluit virtutẽ in arte dicendi peritorum. Effudit benignissimum suarum fortunarum sinum in Academiam; vt quà in languorem & obscuritatem ire dicebatur, occurreret procreatrici olim suæ charissimæ gratissimus filius, & seminarium vtriusq; Reipub: earum literarum, quę ciuem liberaliter, sacerdotem piè instituerent, optim⁹ ipse Ciuis, & Sacerdos confirmaret. Sic iam nouâ disertissimorum virorum accessione gloriabitur Academia, & nobilioris iuuentutis flos, domi, forisque publicam rem faciet splendidiorem. Huius tam excellentis boni primo fructu, vel aliquo solùm grati

animi

animi teſtimonio, veterem illam mentem adeo ex-
celſam & beneficam in hoc veſtro conſpectu iucun-
diſsimo præſentem recreaſſemus: adhuc benigniori
diuinæ bonitatis oculo res noſtras aſpici crederemus.
Nunc inter tot tamq; grauia Viri poſt hominum
memoriam laudatiſsimi deſideria, quæ poteſt à me
par inueniri oratio? Tantum enim pietatis ardo-
rem, tam inuſitatum, atque incredibile propagandæ
religionis catholicæ ſtudium, tam inſignem quotan-
nis in egenos beneficentiam, tam raram in maxi-
mis negociis cum dignitate Reipub: agendis dexte-
ritatem, in ſummis honoribus moderationem, tam
deniq; incredibilem ſapientiam, animi magnitu-
dinem, quæ orationis vbertas, quæuè tam fælix
verborum copia, aut dicendi maieſtas, vel imitari
conabitur? Crediderim ego pleniora magnorum in-
geniorum flumina, in explicandis præſtantiſsimis
huius viri actionibus ſuam ariditatem deploratura;
licet toto vitæ ſuæ tempore, pertinaci ſtudio, & con-
tinuâ ſcribendi agendiq; exercitatione ad eloquen-
tiæ faſtigium euadere contenderint. Mihi verò re-
pente ex Philoſophorum tabernaculis, in iſtum di-
gnitatis veſtræ ſolem venienti; cum tantâ noui ora-
toris expectatione, cum adeò graui iudicijs eruditiſ-
ſimorum virorum reſpondendi neceſsitate, quanto
periculo

periculo dicendum sit, rectè intelligo. Silere quomodo possum, vbi video tot in me oculos & ora cōijci, & quod maius est, Academiā meritorum pulchritudine superari? Audere non audeo, audendi enim facultatem terret certissima insolentiæ suspicio: sed vocet quis vel inconsultam rationem, vel si malit crassiori verbo, temeritatem, quòd cogitem aliquid de tam sublimi argumento apud viros adeò limati, & perfecti iudicij dicere ego eius opinioni non repugno: illud profiteor, me in quoduis horum incidere, quàm sordidæ ingratitudini suspicionem dare, vel maiorum voluntati non parere maluisse. Quid ita obsecro inhumanum, immane, aut ferum potest existimari, quàm sponte occurrentem optimi Principis liberalitatem non excipere? vel quid ita impium, aut nefarium, quàm ab eorum mentibus dissidere; quos vitæ, commodorum, ornamentorumq; omnium autores, & amplificatores habueris? Sumo igitur, Patres mei, vestrâ incitatus voluntate, armatus autoritate, hanc Oratoris excellentem personam, populari quidem opinione splendidam; at eruditorum sententijs laboriosam. Recipio nutus, arbitria, voluntates omnium: nihil iam dico de ingenij aut valetudinis meæ imbecillitate: non queror de exercitationis in dicendo diuturnâ intermissione

sione

ſione; non affero deniq; incredibile latendi potiùs, quàm ad aliquam hominum famam profluendi deſiderium: feror totus in admirationem heroici in optimas literas animi Maximi TYLICI. veſtra me adoleſcentem ſingularis excepit humanitas, veſtra iuuenem formauit diſciplina: vos virum fortunis, honoribus, & quidquid maximum vobis erat ornaſtis: veſter in celebrādâ atq; propagādâ illuſtri voluntate clariſsimi iſtius Senatoris, quantus quantus ſum, eſſe volo. Creſcit anim⁹ ex his Craconienſis Eccleſiæ ſplēdidiſsimis luminibus, ex hac pulcherrimâ Epiſcoporū atq; Senatorum origine, quæ me à vobis acceptum in hoc honeſtiſsimo loco, beneuolētiſsimis ſuffragijs, atq; honorificentiſsimis teſtimonijs confirmauit, & illuſtrauit. Apud hos viros, quorum ita ſingularem perſpicio beneuolētiam, quiq; vt alias virtutes ſui Epiſcopi, ita pium in Academiam affectum ardentiſsimè cupiunt exprimere, quid ego potero dicere, quod illorū aures perhorreſcant? ſi omnes de amico, vel patrono quantumuis rudes, & inſuaues narrationes; politæ, & iucundæ vidētur amātibus. Hoc vnum oro, ne interim à me illam rerum geſtarum celebritatem exegeritis, quam po-

 ſteritas

iteritas alat, æternitas intueatur; quæq; orationis maiestate exterarum gẽtium aures & animos contrectet: hoc enim neq; vniꝰ horæ angustijs, nec in istis nascẽtis eloquentiæ principijs potest explicari. Date id potiùs crescentibus ingenijs, inualescenti orationis vi, florentibus breui tempore bonis oratoribus, qui vltra huius amplißimi imperij terminos, vltra florentißimos alios populos diffũdent fragrãtißimum gloriæ TYLICIANÆ odorem. Nos interim gratiæ referẽdæ sumamus exordium ab admiratione magnitudinis animi illiꝰ, cùm in alijs egregiè factis; tùm in hac artis dicẽdi in Academiâ nostrâ splendidiori collocatione. Non puto indignam fore Vestris auribus materiam, qui recordatione charißimi capitis Vestri nihil habetis iucundius: quiq; in istâ sublimioris vitæ dignitate collocati nihil ijs literis quas amauit TYLICIVS, geritis expreßius. Velitis modò istis beneuolẽtiæ indicibus, luminibus (inquam) oculorũ Vestrorum sereniβimis, meæ orationis temperare nauigationem; per ipsam Vos bonitatem, & istius Vestræ dignitatis pulcherrimũ decꝰ obtestor, & oro.

Solent sæpenumero eloquentiæ laude præstantes viri, principia suarum laudationum virtuti ge-

neris,

neris, robori, formæ, dignitati, amicorum claritati ac multitudini, & si quæ alia in precio habētur cōsecrare: omnemq́; maiorem dicendi vim in huius modi rebus cōmemorandis cum quadā præstātioris ingenij ostētatione explicare: Res enim domi forisq; gestas, fortisimorum Ciuiū, potētisimorum Regum, sapientisimorum Imperatorum, omne deniq; decus ac dignitatem fortunatissimarum Rerumpub: ab hoc vno oriri principio, ex communi omnium populorum consensu, & diuturnis hominū moribus optimè didicerūt. Mittamus peregrina; nostra hæc Patria nunquam ex rebus bellicis & ciuilibus tantā collegisset gloriā, nisi à parētibus nobilissimis, cum sangnine instillata, & á diuinis laudū præconibus excitata generosi cuiusq; virtus, primā illam lucem splendidissimo factorū lumine propagare atq; cohonestare pulchrū existimasset. Dum verò audiūt magnâ indole præditi adolescentes, se non tā fortunarum quàm actionum clarissimarū progenitorum hæredes esse debere: nihilq́; ita probro haberi, vt inter tot spectatissimas maiorū imagines degenerē esse: legem sibi indicunt innocentiæ, continentiæ, virtutumq́; omnium: neq́; iam solùm honestè, sed &

gloriæ æternum præstantiâ aliorum fortissimorū virorū viuere desiderat. Quid mirùm, si omnes boni nobilitati generis fauent, & in ea ornanda tantùm studij aut operæ collocant: si nemo hæc præclara siue naturæ, siue fortunæ ornamēta; nisi improbus, & apertè insanus sit, contemnat? Magnum sanè est nobili loco oriūdum esse: sed tamē sunt alia longè maiora. Nam generis clari amplitudinem; multi etiam nobilissimorum Philosophorum solent extenuare verbis, eamq; detrahere posteritati: quòd maximè ridiculum sit in homine laudare aliena, & quæ in alium etiā sceleratissimum transferri possunt. At verò maiori quodam splendore animi conspici, ad dignitatem referre omnia, sine quâ nihil vnquam homini libero est expetendum in vita: præsentes fructus negligere, posteritati & gloriæ seruire, id optimum, quod rectissimum sit, putare, corpus hoc ex elementis corruptioni continuæ obnoxijs cōpositum etiam maximorum Principum esse mortale: animi verò motum, & virtutis gloriam immortalem cogitare; hoc demùm est sapere, frui animâ, & gloriosæ vitæ altissimas radices agere; cuius laurea nullâ temporū diuturnitate suam est amissura viriditatem.

His multò insignioribus bonis, cùm vsq; in admirationem venerit noster TYLICIUS, non miremur in eo illa, quæ vel alienæ innituntur gloriæ, vel in ipso externo splendore consistunt. Frustra enī corporis quæruntur simulachra, vbi insignis aliqua imago animi apparuit. Quis dubitet eum generosissimis ortum maioribus, in quo tam singularia ad vitam cum dignitate agendam præsidia extiterunt? quiq; propriâ virtute ac industriâ perfecit; vt cùm esset nobilissimi equitis filius, summâ honoris amplitudine, in Regno hoc viris fortissimis & sapientissimis florentissimo, & grauissimi Senatus auctoritate, & Regū gloriosissimorum iudicijs dignus putaretur. Omittamus igitur de genere dicere, quod & recentissimorum hominum sermo, & annalium vetustas probat fuisse semper domesticâ laude celebratissimum. Illud potiùs augustioris animi decus, illam mentis excelsitatem, quæ se amplissimo quoq; honore dignum existimat intueamur. Hæc enim vt cæterarum omnium virtutum splendidissimum ornamentum, & quasi pulcherrima varijs ijsq; preciosissimis honestatis vnionibus insignita corona: effulsit in capite summi isti⁹ ad conseruandam Rempub: nati

 hominis.

hominis. Nā vt primùm intellexit è viris in Rep: primarijs, rariſsimas illas ingenij & eruditionis opes, quas Deus præpotens ad iuuandos & tutandos alios in ſe liberaliter effuderat, ſummo honore dignas cenſeri: magno & forti animo contempſit caduca hæc & fragilia puerilibuſq́; conſentanea crepundiis bona: cùmq́; poſſet ocioſam, & quietam ætatem, ſine vllo labore & contentione traducere: maluit laboribus, vigiliis, periculis, vitę deniq́; ipſius dimicatione ad ſummam laudem cō tendere. Illum verò inprimis ſuarum contentionum ſpectatorem eſſe cupiebat, à quo in hanc ſtationem vitæ, cum excellentiſsimis & ingenii & animi facultatibus miſſus eſt: vt eum propagatione boni cōmunis imitando, pio gratitudinis cultu veneraretur. Ita cæteri optimorum factorum exemplo, ad ſimilem venerationis ardorem excitabantur; ipſa verò gratiſsima poſteritatis memoria, in cuius etiam nunc iucundiſsimâ luce feliciſſimus quieſcit, ſponte ſequebatur. Erat illi & alia in Rempub: veniendi occaſio. Videbat fortè vitium contra virtutem ferri vehementiori quodam impetu, pluresq́; communem ſibi adminiſtrationem arrogare, qui diuitias, voluptatem, honores,

ſaluti

ſaluti & dignitati vniuerſorum præponerent: bonos ciues cunctatione, & tarditate ſua, de integritate, & ſplendore publico aliquantulum deterere. Itaq; ne improbitas tumore laudis falſiſsimę inſoleſceret, aut virtus ſuam æſtimationem amitteret; acceſsit ad latus ſapientiſſimorum & optimorum ciuitatis cuſtodum, vt arte regẽdi hanc magnam nauem meliùs inſtructus, oſtenderet inſtar periti artificis cæteris ineptè ambientibus, vel vti ignorantibus: quis eſſet vſus, conditio, ſtudium, pondus, autoritas, ciuis in Rep. Cæterùm quia ſciebat honorem eſſe externum ſignum excellentis alicuius probitatis; non exiſtimauit properandum eſſe ad præmia, quæ non niſi bene cognitę, maturæq; virtuti debentur: ne fortè leuiſsimo gloriæ vento inflatus, ardorem in Patriam extingueret, ſitiq; ante debitũ tempus expletâ, priùs faſtidire, quàm eſurire verum decus condiſceret. Grauiori iam & conſtantiori ætate, poſt numerata in bellis ſtipendia, poſt depoſitum glorioſæ fortitudinis apud magnos imperatores balteum, deniq; poſt deditum & conſecratum ipſi Deo animum, inflammatus ardentiori quodam ſtudio ad proſequẽdum honeſtũ ingreſſus eſt in Remp: vt aliquo præmio quaſi pi-

gnore

gnore obligatus, faceret suæ virtuti aditum ad immortalitatem. Nec diu id fuit expectandum: magn⁹ enim Rex STEPHANVS, vt erat virorũ speculator diligentisſim⁹, statim illud ingenii & iudicii splẽdidioris lumẽ aspexit, atq; in proximo ad summos honores aditu virum posuit, magniq; Secretarii Regni honorificentisſimo munere cohonestauit. Quo confirmatum nobilisſimum pect⁹, hoc vnum agere, cogitare, moliri, somniare cæpit: vt illustriorib⁹ quotidie factis opinionem de se conceptã vinceret. Amare Patriam vehementiùs, Regem colere illustriùs, vberiorem Senatui spem polliceri, multitudinis oculos acriores in se vertere, sui putauit esse officii. Iam illis animorum pabuli depopulatricibus, quæ nostram primam patriam, hoc est, mẽtis bona comedunt, rationem exuunt, lumen iudicii excæcant, ne aspectum quidem ex longiori loco concedit: & quorum venena nouerat non attigerat, eorum etiam nomen detestatur & perhorrescit. Frequens in ore ipsius: Currenti ad gloriã impetu honesto, nihil debere esse cõmercii cum languore mentis, aut aliqua corporis oblectatione; nihil cum intemperantiâ ei, qui arcana nõ Cereris Eleusinæ, sed amplisſimę Polonorum Reipub: concredita

credita haberet. Atq; vt Pericles Athenienſium toties purpuratum honorem cõcutiens in memoriam publici decoris veniebat; ita TYLICIVS primam illam honoris imaginem ſtudiosè contemplatus, admonebatur, ne quid citra dignitatem faceret: imò excitabatur, vt pro ea illuſtranda tueri libertatem, ſalutem, vitam ciuium non deſiſteret. Iudicio maximi prędeceſſoris ſui commendatam, & ſibi in rebus difficillimis cognitam virtutem complexus SIGISMVNDVS Rex, altiori loco dignam iudicat, quæ in grauiſsimo & moleſtiſsimo Secretarij munere, tantam ſibi apud omnes beneuolentiam, laudem, admirationem pepererat. Vocatur itaq; cum luculentâ meritorum ſuorum cõmẽdatione, aut potius trahitur inuitus in ampliorem bene merendi campum, in Senatorię nimirũ dignitatis auguſtiſsimum Collegium: renunciatur Culmenſis Epiſcopus: fit ingens omnis generis, ordinis hominum plauſus, & acclamatio. Quę tum animo illi fax appoſita? quæ cogitatio ſanctioris vitæ iniecta? qui ſtimuli ad maiorem gloriam ex pulcherrimis in Rep: actionibus comparandam ſubditi? Eſt quidem ſplendidiſsimum, virtuti, fidei, fęlicitati alicuius cõmendari Remp:

 at

at curis, ſolicitudinibus, moleſtijs, obtrectationibus vulgi, calamitatibus, pleniſsimum, vt Senator Romanus. magnificum imperij nomen, & ſuperbam pompam lictorum paruis aliquando Italiæ latebris optaret commutare. Quid in Eccleſię ſpecula conſtitui? quàm periculoſum, præſertim in ea, in qua tot fortes & magni viri rerum maximarum principia cum tot difficultatibus poſuerunt? Magno hîc animo fuit opus ingredienti ad ſummos honores: exerit eum vir fortiſsimus, omnium ſuorum conſiliorum & actionumexempla, ex ſummorum inprimis hominum factis cenſet eſſe petenda; pietatis, iuſtitiæ, fortitudinis, prudentię, amoris ciuium, in magna fortuna humanitatis; & aliarum virtutum non ſe iam cultorem aut amatorem profitetur: at cuſtodem, vindicem, propugnatorem, fideliſsimum, acerrimum, conſtantiſsimum proteſtatur: vt ſuo exemplo, ciues in maximis opibus cotinentiam, in ſummis honoribus legum æqualitatem colant, diſcantq; comprimendas eſſe libidines, extirpandam lucri cupiditatem, pellendam luxuriam, ponendas ſimultates, donandas inimicitias, vt ſancta ſeruetur Reipub: ſocietas. Videt & cum Epiſcopatus honore

veniſſe

venisse nouum angorem vigilantiæ, atq; custodię ciuium, non Romanorum aut Atheniensium, at splendidißimæ illius Hierusalem adscribendorum ciuitati, quos ipse summus mundi Princeps, proprio quæsiuit sanguine. Hic iam vitium est non esse optimum, vitæ innocentia & doctrinæ præstantiâ non lucere; impium: propria potius lucra quàm ea quæ Christi sunt, per suscepti muneris gratiam consectari, sacrilegium. Neque hîc animo cadit, multùm sibi de illius gratiâ, qui virtutes excellentiores ex infirmitate nouit producere, pollicitus; tuetur se, domumq́; suam ab omni peccati labe, humilitatis profundius iacit fundamenta, amoris ignem in Deum, in gregem colligit luculentiorem. Nec satis putat morum sanctitate, sapientiæ splendore, commissas oues ad virtutem incitare, aut maculas, vlcera, contagia, summâ diligentiâ tollere; imponit sibi necesßitatem perpetuò in omni honestate atq; virtute proficiendi neq; propositâ etiam pœnâ, inuidiâ, morte ab eo, quod omnium salutem, Ecclesiæ dignitatem, Dei gloriam spectet, recedendi. Quæ omnia mox in vitæ eius actionibus pulcherrimè effulserunt: nã & domestici beatißimos se fore putabant, si secum

quàm diutiſsimè commoraretur, & proximi piâ æmulatione, tam bonum Epiſcopum Culmæ inuidebāt. Non enim Eccleſia ab eo quidquam deſiderauit, non ſenatoria dignitas vllâ re diminuta aut obſcurata eſt: gaudebat Cathedra Epiſcopo, clerus patrono, nobilitas vniuerſaq́; Culmenſium prouincia, tam fidelem, diligētem, benignum pręſulem venerabatur. Sola religionis nouæ impoſtorum turba ingenti animi metu trepidabat, ne fortè auerſam nuper callidiſsimis inſidijs nobiliſſimā prædā, turpiſſimè dimittere cogeretur. Neq; hic metus illius erat inanis: vt enim in aſpectum paſtoris venit inſolitus Eccleſiarū ſqualor, iniuriarum cōtumeliarumq́; à furioſiſſimis hominibus illatarū magnitudo, cōſurrexit iuſto dolore concitatus animus, perq́; omnes aduerſariorum dolos & fraudes viam ſibi muniuit ad glorioſos ex libertatis Eccleſiarum vindicatione triūphos. Immittit primùm acerrimi ingenij lectiſsimos iuuenes in ſeminaria, artibus exercitationibusq́; pietatis continentiæ, diuinarum literarum, inſtructiſsima, quos deinde confirmatos & bene exercitos per diuerſos Epiſcopæ ſuæ locos in excubijs & ſtatione collocaret. Ipſe interim acceptis aliquot

vetera-

veteranorum turmis, ex proximo quoq; doctissimorum Theologorum Collegio, iustum bellum in pace suspectâ quærit: mores, vitam, religionis puritatem lustrat diligentissimè per suam diœcesim. Vix hostis aduentãtem subodoratus est, fugit in densissimas tenebrarum Saxonicarum siluas, desperatâ latibulorum spoliorum recuperatione. Deseruntur belluarũ immanissimarum spœlea, relinquuntur tẽpla nostrorum, fædissimo (proh dolor) contagio deformata, vincitur temeritas, cadit perfidia, fugatur improbitas, dissipatur impietas, ligatur conuulsio, infirmitas sanatur. Quid multis? propè sexaginta fana nobilissima vno aduẽtu atq; aspectu tulit gloriosus victor ab iniustis possessoribus, sine cæde & sanguine: sola animi prudentiâ, constantia, legum iudiciorumq; autoritate confirmatus. Iuerunt captiuæ in triumpho antiquis opibus & potentia superbæ ciuitates, quæ frustra paulò ante occupatas, peramplas & dote grandi opulẽtas basilicas (insignia piorum Catholicorum maiorum suorum monumenta) summa vi & contentione retinere voluerũt. Recepta veteribus dominis omnia, datum insuper ius domicilij religiosissimis hominibus, inductum pastoris officiũ, po-

 testas

teſtas docendæ plebis reuocata, Sacramentorum adminiſtratio, & alia ſanctiſsimæ fidei nutrimen- ta liberè propoſita, ſummâ cum admiratione, imò ipſorum ob datas manus maximo pudore populo- rum. Abite ſuperbæ gentiliũ oleaſtri, cedite lau- rorum aut apiorum viridãtia folia, vileſcant om- nes quantumuis magnifici, quantumuis ſplendidi equorum, curruum, ordinumq; variorum appara- tu: rideris & tu effuſa ex vrbibus in gratulationes triumphatorũ multitudo. Animę hîc diuinâ ſplen dentes immortalitate in opimis ſpoliis habentur: non corporum fragilitas brutis animantibus com- munis. Sacerdos ſummi veriq; Dei inuehitur ful- genti ardentiſsimæ charitatis curru, non aliquis Fabius aut Scipio, eboris aut auri opinione ſtultiſ- ſimè faſcinatus. Purpuratam gerit hic front[e] pre- cioſiſsimo filij Dei ſanguine; non viliſsimi ebuli baccis aut minio fallaciſsimo nitentem: iugum eſt trium equorum generoſiſsimorum Dei, Eccleſiæ, Patriæ amor, non vnus ignauiſsimus caballus, cu- ius nomen ingratiſsimum SIBI ſanctam vbiq; diſ- ſoluit ſocietatem. Spectatores, ductores, gratulato- res ſunt potentiſsimæ ac ſapientiſsimæ beatorum mentium legiones; non ignobilis vulgi ſine pon-

dere

dere numerus. Fælices captiui, qui ad vitæ dignioris libertatem præmiis amplissimis inuitantur, nō angustissimis compedibus trahuntur ad barbaricę seruitutis turpitudinem. His tot tamq; splendidis altissimarum virtutum exercitiis percussa maleuolentiæ seu inuidiæ tabes, non iam in omnium animis libere, iucundeq; regnanti viro fortissimo, fumum aut caliginem subiicere, aut insidias potuit machinari. Tanta enim illi creuerat dignitas, vt Regiam voluntatem, & Senatus beneuolentiam in manu (vt dicitur) haberet; populi incōstantiâ nihil in TYLICIO honoribus augendo constantius. Vniuersi enim ex nobilitate pari animorum consensione sociati ingrediuntur in curiam, atq; vt vices Cancellarii IOANNIS ZAMOSCII, cuius & quāti viri? satis dico apud orbem terrarum ZAMOSCII Episcop⁹ Culmensis TYLICIVS obiret, prolixâ meritorum ipsius commendatione, & summâ dicendi vi efficiunt. Munus quidem illustre in Repub: in cuius tutela salus & libertas omnium ciuium continetur; at ex ipsis molestiis & difficultatibus contextū. Quid ita graue, vt ex eo loco prospicere, vnde oculis, auribus, studiis summorum, mediorum, infimorum seruiendum est? Ille negotia externa

de rebus

de rebus grauissimis cum Pontifice, cum Imperatore, cum Regibus, & Principibus maximis inire, tractare, componere, expedire: ille ne aliquam libertatis diminutionem ordo quispiam Reip: patiatur, dispicere: ille Euripum popularis multitudinis in tot affectus identidem assurgentem prudentiâ tenere: ille iudiciorum omnium lites, molestias, contentiones excipere, concoquere, sedare: ille literis supplicatorijs ad Regiam Maiestatē aditum facere; & quibusq; diuersorum hominum postulationibus respondere. Dicam breuiter; Vicecancellarius omnibus debet esse omnia & singulis singularis. Et tamen in illo negotiorū tumultu, nemo asperiorem eius vultum accusauit, nemo de aditu difficiliori conquestus est, nemo acerbum responsum accepit, nemo humanitatem, nemo cōsuetudinem, nemo consilium, nemo deniq; auxiliū requirebat. Regi suo manus, oculus, imò mens fuit, Senatoriæ grauitati insigne decus, nobilitati certissimum perfugium. Iuridicundo, aut causarū cognitioni quoties vacauit nihil illi fuit alienius præcipiti sententiâ. Cùm enim cor in dextro latere haberet, hoc est, vt historicorū grauissim⁹ vertit, de omnibus benè sentiret; nonnisi diligenter pon-

ter ponderatis & examinatis factorum circumstãtijs, & rationum momentis, vel ad erigẽdum, vel ad affligendum quempiam extremo verbo, adducebatur. Videres illam ab antiquis confictam iustitiæ laudatissimam imaginem, cuius caput cælo cõdebatur: reliquum corpus in terrã fuit demersũ. Quidni enim dicam in cælo caput fuisse diuini huius viri, qui in consiliorũ inquisitiône, in sententiarum promulgatione, ipsius Dei præsentissimæ præsentiæ cogitatione mouebatur: & ex soli9 oculta inspiratione sapientissima proferebat oracula decretorum? Relictus erat in terris dimidius ille homo, quem aliquando varietas perturbationum solet permiscere: in terris (inquam) fuit relictus, hoc est, in vilissimi sui ortus & interitus contemplatione: cumq; intelligeret omnes istas iucũditatum, honorum illecebras mox abituras, solâ benemeritorum conscientiâ recreabatur. Nec vlla esse potuit tãta largitionis machina, quæ in eo integritatẽ boni iudicis expugnaret. Quapropter amantissimus bonorum ciuium Princeps, in omnem augendæ dignitatis ipsius occasionem intentus: orbitatem illi Varmiensis Episcopæ cõmendat, opulentissimã & suo sponso honoratissimam

ditionem. Nempe vt reliquam Prussiam zizanijs falsarum religionũ, aut paleis remissiorũ Catholicorum fælicissimus ei rei Episcopus perpurgaret. Esse in viro prudentiam, vt sciret, bonitatem vt vellet, autoritatem vt posset licentiùs grassantem audaciam cõprimere aut perdomare. Quid ageret, qui semel omnibus periculis se pro Christi hęreditate deuouerat, quiq; benignissimo Regi in re tam iusta non obtemperare, sceleris loco ducebat? Iuit iterum aduersus pestiferæ doctrinæ proseminatores, nullum sacrificium gratius Deo ratus tali pietate. Si enim ethnici patriæ conseruatoribus, aut amplificatoribus certum ac definitum locum in cælo assignauerunt: quid nos (inquit) sperare debemus, qui pro illa cælestis patriæ amplificatione, sub vexillo potentissimi, & nostri amantissimi Imperatoris dimicamus? Ipsum illud æternitatis pręmium ita virtutis amplitudinem propagauerat, ita accessiõis gratiæ Dei certum reddiderat, vt crederet, etiam sedendo irruentes grauissimas calamitates se posse repellere. Neq; huiusmodi spe vnquam excidit, qui Reip: curam cum Ecclesiæ studio, tam sapienter attemperauerat, vt cùm huius magnam rationem duceret, illam non

negli-

negligeret: quantoq; dignitas Ecclesiastica omni fulgore sæculari præstãtior est, tanto illius quoq; grauiorem duxit habendam esse solicitudinem. Hîc ego non cõmemoro arctiora ieiunia, feruentiorem orationem, longiores vigilias, humilitatem cum magnitudine animi mirabiliter copulatam, susceptam pupillorum curam, sumptus in diuersorum Collegiorũ, Academiarum, adolescentes, factos, religiosorum hominum charitatem, nouâ quotidie sui Episcopi liberalitate recreatam: & alia innumera beneficentiæ exempla, quibus fælix Varmia suos pascebat oculos, & quorum ille possessionem quasi hęreditariam vsq; ad extremum vitæ spiritum sibi reseruauerat. Quamobrẽ Varmiẽses nihil optabãt ardẽtiùs, atq; Tylicianâ prouidẽtia cõtineri, illiusq; iucũdissimo vultu perpetuò recreari. At eã voluptatẽ intercipiebant frequentissima Regni negotia, quibus ille expediendis penes curiam Principis præsens esse debuit. Grauis illi tum cæpit esse Vicecancellariatus: non quod publici laboris molestiam defugeret; at quia suos aspiciebat incredibili sui desiderio fatigari: quòdq; timeret multùm, ne in illâ luporũ viciniâ ouis aliqua periret, aut inficeretur. Itaq; post redu-

ctum iterũ fæliciter è patrio regno SIGISMVNDVM
TERTIVM Dominum noſtrum Clementiſsimũ poſt
expeditam grauioribus negotijs Remp: miſsionẽ
petere à curia, fidei Symbolum à Rep: cõmiſſum
in eius ſinum reponere inſtituit. Cæterùm inanis
hæc fuit cogitatio. Rex enim collecto ex diutur-
na fideliſsimi comitis conſuetudine affectu maio-
ri, ſtatuit eũ in proximis habere: vt ex illi⁹ diuite
iudicij penu, ſalutaria Reip: conſilia incurrente
neceſsitate depromeret. Fert occaſio Epiſcopatũ
Vladiſlauienſem proximam primæ in Regno Po-
loniȩ, & opum copiâ, & honoris ſplendore, & lo-
ci autoritate ſacerdotij dignitatem. Illuſtrat bo-
nus Princeps ſuam in virum, & in præclarè de
Rep. merentes, voluntatem. Magno quidem iſta
conſtabant apud eum, qui hæc nondum penitus
ſpreuerat; TYLICIVS ſola meritorum ſuorum grati-
tudine oblectatus: quaſi verò & excellenti bono
paret autoritati Regiȩ, obſequitur voluntati Sena-
tus, & reliquum ſanguinem, curis iam & ſolici-
tudinibus grauiſſimis ferè congelatum, pro pa-
triæ ſalute, magnâ cum animi ſui teſtificatione
pollicetur. Vnum tantummodò obſecrat, vt ſibi
liceat iam ex illo loco in maiorem patriam, vbi
veriores

veriores honores, amplioraq; præmia decernuntur, euolare. Ipsius Ecclesiæ curâ susceptâ ea primùm aggreditur, quæ fortes Rozrazouij, Tarnauij, & cæteri huiusmodi viri maximis susceptis laboribus attentârunt. Neque ignorabat pulchrè res magnas ordiri, & impetu quodam ad incrementa contendere multorum esse: proposita verò ad finem deducere, & sicubi fortuna vel potentũ improbitas obstiterit, ratione, iudicio, consilio, animi fortitudine, superare paucorũ: nihilominus pro sanctißimis Ecclesiæ legibus, pro inflammatâ in cultum Dei piorum hominum voluntate, ausus est potentißimos aduersarios in certamen prouocare. Quod si diuina sapientia, gloriã hanc non seruasset aliorum laboribus, non eam reliquisset inchoatam. Spectatum verò satis & probatum, quasi statuã tot victorijs nobilißimis honoratam in altiorem dignitatis gradum erigere decreuerat, vt multò plures haberet suarum ad immortalitatẽ contẽtionum admiratores. Cùm enim Macieiouius Cardinalis, vir animi innocentiâ, grauitate, constantiâ singulari, superato clarißimorum maiorũ suorũ splendore, in Archiepiscopatum Gnesnensem, hoc est in summã honorum amplitudinis in

Polonia gloriam, à diuinarũ virtutũ maieſtate ſublat⁹ aſcenderet; de Epiſcopo Cracouienſe vix incidit mẽtio, TYLICIVM omnes cogitãt, omnes loquũtur, omnes expetunt: quòd nemo ad illam morum ſanctitatem, amcrem ciuium, fortitudinem ſenatoriam, Eccleſiæ zelum MACIEIOVII propiùs accederet. Factum ita cum ſumma voluptate Regis, qui magis in dies ſplendenti virtuti ſui Epiſcopi, quotidie maioribus honoribus optabat gratulari. Quid? non ſatis iam gloriæ vixerat, non iuſtum pro ſuis in Remp: meritis acceperat præmium? non Epiſcopatus Cuiauienſis ſatis commodus, aut illuſtris ad amplificandam Reip: dignitatẽ? Satis quidem; at quantumuis aliquid amplum ſit, id certè parum eſt, ſi quid eſt amplius. Quid verò amplius poterat cogitare animus tam pius, tam grat⁹: atq; illum locum ſplendidiſsimo ſuæ dignitatis lumine illuſtrare, qui adoleſcentem liberaliter educauit, qui Presbyterum primâ ſacerdotij ſplendidioris dignitate ornauit? Obuerſabantur animo illius cũ gratiſsima recordatione educatores, atq; doctores ſui in Academia Cracouienſi, domus illæ ſanctiſsimæ, in quibus olim altus, educatus, doct⁹ eſt: ſuauis erat memoria illius temporis, cum in

Eccle.

Ecclesiam primariam, Diuo STANISLAO Martyre celebrem, surculus insereretur: veniebant in mentem viri admirabiles, quorũ ille consuetudine iucundissima in eodem Collegio fruebatur. Quodsi Deo religionem, parentibus pietatem, benemeritis gratiam & memorem animum, iustis honoribus, & honestis officijs persoluere boni ciuis est: si velle ibi cum gratitudine mori, vbi verè natus sis, in quadam fælicitatis parte numeratur: quanta laus huic viro debetur, qui reliquam ætatem inclinatã non commoditatibus, non ocio cum dignitate, sed negotio, sed labori glorioso destinauit; modò illã voluntatem gratam, atq; suæ pietatis studium, in eos quos ita amauit, insigni aliquo testimonio declararet. Accipit ergo Ecclesia Episcopũ, quẽ olim dimiserat Canonicum; salutat Academia Cancellarium, cuius iam liberalitatem, & patrocinium in grauissimis difficultatibus fidelissimum agnouerat: Nobilitas vniuersa magno cum splendore occurrit Pastori, atq; suis humeris, suum illum Vicecancellarium infert vrbi, cathedræ cum honore imponit. Quid me necesse est repetere quib⁹ in Episcopatu Cracouiensi luminibus, quauè gloriæ pulchritudine resplenduit? Vt enim sol ingressus in

Leonis

Leonis signum, maximè suos radios explicat, caloreq; vehementiori incendit omnia; ita ille in subli-miore dignitatis fastigio positus, multò maiores virtutis fruct⁹ edere; multoq́; clariorib⁹ factis illuminare cæpit Diœcesim Cracouiensem: sanè priora illa quæ incredibilem excitârant omniũ admirationem, obscurabantur. Quanta in comitijs dicendi pro integritate Reipub. libertas! quanta in senatu grauitas imò reuerentia! cum velut Græcorum Nestor, aut Romanorum Arpinas, melle dulciorem, & ipsa sapientia sapientiorem funderet orationem! Non Principis maiestas, non Collegarum amplitudo, non Tribunorum potentia turpe putauit in vni⁹ hominis inclinare sentẽtiam, quem sciebat vehemẽter amare bonũ commune & singulari præstare iudicio. Eo præsente nullus in ordinem senatorium licentiæ fuit locus, nullus inquietis aut turbulentis hominibus aditus, omnium operarum molitionumq́; occultar. facultas præcludebatur. Quid enim tentaret improbitas, vel audaciâ eo audiẽte, cuius iudicij splẽdor vix oborientes tumultuum nubeculas præuidere, & anteuertere, ciuium procellas aut tempestates populares, scienter componere didicerat: quiq; sui corporis ruina con-

seruati

ſeruationem Reipub: dignitatisq́; conſularis autoritatem, bene emi credebat. Non illum ab innocentiæ defenſione improbitatis vis, non à iuſtitiæ vindicatione impietatis furor; non ab oppreſſorũ leuatione, licentiæ inſolentia reprimebat. Quoties fruſtra infremuit prauitas hęretica, eluſi factioſorum hominum conatus, præceptę conſilio inſidiæ, cõpreſſa animi magnitudine audacia? Quamobrem Regi gratiſsimus, ordini ſuo charus, nobilitati bonarum partium ſtudioſæ, vt verus Pater Patriæ, omni veneratione colendus extitit. Iam in Eccleſia Epiſcopus, quâ integritate vitæ, morũ comitate, prudẽtia? quàm deniq; auguſtiori virtutum choro emicuerit, quàm artificioſe, quàm iucundè ſumma humanitas cum ſeueritate ſumma coiuerint? Dicebant multi: non abijſſe à Cathedra Cracouienſi Macieiouj facilitatem: multi bonitate illius ſuperati, relictis profligatæ vitæ neceſsitatibus, ad eum imitandum totos ſe compoſuerunt: multi intelligentię perſpicaciam non audentes prouocare, excubias, & diligentiam acrem timuerunt. Qui enim annus fuit, quo vel ipſe vrbem, vicos, oppida, ciuitates non circum iret, vel pietate, & doctrinâ inſignes viros mitteret? qui alios

 ſuis

ſuis cohortationibus tenerent in officio, alios conſilijs ſapientiſsimis ad propriam vitæ ſtationem reuocarent! Quid illa fulmina ab Eccleſiæ poteſtate proiecta? quid gladius ille Petri in media luce hominum diſtrictus agebat, cuiꝰ latus aut caput illa generoſæ mentis acies in proiectiſsima perditiſsimorum hominum inſolentia petebat, pro cuiꝰ honore, pro cuius dignitate, religione, aris, focis, tanta dimicabat contentione? Dignus qui ob vultus maieſtatem & reuerentiam non illi multorum millium interfectori Iulio; ſed ſuo Patrono ardentiſsimo iuſtitiæ propugnatori Diuo Staniſlao, aut fortiſsimo Antiſtiti Zbigneo conferretur: qui interrito, & conſtanti animo pedum boni paſtoris geſtare ſciuerat. Eius iudicio debet auguſtiſsimum Cracouien: Eccleſiæ Collegium, hunc ordinē pulcherrimum, hæc propugnacula, & ornamēta virorum, quorum ſingulos, ob generis, vitæ, ſapientiæ lumen; infulâ & curru ſenatorio digniſsimos iudicaueris: ei acceptos refert Diœceſis tot eruditos, graues, modeſtos Eccleſiarum præpoſitos, tot ſacerdotes pios, & ſuæ vocationis diligentiſsimos obſeruatores. Petrum ſuum loquetur ingentis magnitudinis fuſa ex argento & in Eccleſia patronorū Regni

collocata

collocata Petri Apostoli statua: parietes interiùs & exteriùs, iam picturis, iam peristromatibus preciosissimis exornati, pomeria ex quadrato lapide erecta, basilicę dotatę, plenæ fornices, plena altaria, arte laborata, & Salomoneo templo dignissima suppellectili, cultu, vestitu, & quæ diuino officio, cum quadam maiestate celebrando sunt accomodata. Quem affectum in honorem Dei per plures locos testatus est insignibus testimonijs: nempe vt supremus in aliqua domo paterfamilias abiturus in longinquam regionem, in liberorum, propinquorum, familiæq; vniuersæ animos infigit profundiorem sui memoriam: ita TYLICIVS magnus in hac vrbe quæ est istius Regni præcipua, sacerdos post tot honorificentissima donaria Principibus, collegis, familiaribus, amicis, relicta, ferè in omnibus primarijs Cathedris, tanquam suis cognatis singularia nominis sui monumenta deposuit. Narratur plures certasse vrbes de ortu Homeri, ob ingenij diuini præstantiam; cur non magis verisimile contentiones facturas, in ornanda TYLICII beneficentia præstantissimas Diœceses? Dicet enim Gnezna suũ; Posnania suum: Culma, Varmia, quid non facient? Mitto Lenciciam, Præmisliam, &

 alia

alia illustrium sacerdotum collegia, quæ omnia ostentant pignus amoris TYLICIANI. Quid superbis Koualium templi magnificentia, turrium celsitudine, propugnaculorũ munitione? quid reditu amplo superbis, opes tui benefactoris iactas? nutricem te potiùs dixeris non coniugem, aut sponsam Tylicianam. Quis explicaret in pupillos & omnis generis pauperes indefessum beneficentiæ studium? Vsitatum fuit singulis annis in eam rem duodecim millia florenorum effundere: nec tamen incurrens necessitas, aut aliorum calamitas, ab illius bonitatis perfugio frustra dimittebatur. Hîc conditi fuerant sumptus templorum erigendorum, reficiendorum, vindicandorum; hic apertũ penu religiosorum ferè omniũ, hîc mensa instructa pauperum clericorum: vtq; Cimonis liberalitas quemuis Laconem parato obsonio; sic TYLICII animus ab omni sorde, & angustia alienissimus, omnes indigentes certissimo auxilio excipiebat. Academici ingenij in petendo verecundiam, cùm sciret suo incommodo esse modestiorem, prudentissimè nostrã necessitatem solebat anteuertere. Ipsa ruentiũ auditoriorum fama supplicabat satis, ipsi parietes Collegiorum inclinati ferendam sibi opem egregiè

giè perſuadebant. Contubernio pauperum ſtudioſorum antiquæ illi Ithacæ, aſperę quidem & in ſaxis inopiæ pendēti, viris tamen non infæcundæ; ille, vt ex vaſtiſsimis ruderibus quàm primum aſſurgeret, promptam & fortem manum porrexit, vitamq́; ſuæ olim altrici chariſsimæ, à qua olim vitam acceperat, magno cū fęnore reddidit. Quodſi parem voluntatis memoris ſignificationē plures eiusdem domus antiqui alumni imitarētur, qui hodie & in Eccleſia, & in Regno pulchrè ſplendent, iam diu paupertatis ingratum iſti ſęculo nomen amiſiſſet: Vnus TYLICIVS poſt Annæ Iagiellonię Diuæ Polonorū Reginæ propriam ſanctiſsimis Iagiellonibꝰ in ſuam Academiam, omniq́; ſæculorum memoria prædicandam liberalitatem, teſtatus eſt poſteritati: quo animi affectu fuerit in ſuum illud vetus hoſpicium, in quod fæliciter diuerterat: vt hæc, quibus tam bene profuerat omnibus, præſidia mercaretur? Nam & viuus nullam propagandi ſui nominis dimittebat occaſionem; & mortuus, ne quis à ſe deſideraret grati animi monumentū, honeſtiſsimi eiuſq́; perpetui effecit cenſus donatione. Quæ autem de ipſa Academia cogitatio? quod conſilium? hûc omnes opes anti-

 quæ

quæ & recentes, hûc omnis induſtria directa, vt quod magni Radiuili, Macieiouij, Rozrazouij pulchrè cogitauerant: ille fæliciter, ac gloriosè exequeretur. Iſtis auribus hauſimus & arripuimus illud pondus verborum in aliquo adamante ad immortalitatem ſculpendum: VELLEM CHARISSIMAM MATREM MEAM ACADEMIAM CRACOVIENSEM, GALLIARVM HISPANIARVM, ITALORVM, ACADEMIIS, & SI QVID EST APVD EXOTICOS IN SAPIENTIA SPLENDIDVM, PAREM FACERE: VT CIVES MEI DOMI HABERENT, QVOD TANTO SVMPTV, TAM FREQVENTI VITÆ PERICVLO FORIS EMVNT. O propriam Epiſcopi curam! O ſeriam boni Senatoris cogitationem! O ciuis patriæ amantiſsimi ſanctiſsimam pietatem! O natam, aut potiùs cœlo demiſſam Academiæ fortunam! Vtinam ingredientem ad nos diuini luminis radium, ſubitò exoriens turbo non auertiſſet. Heu quantum regno huic ornamentum abijt. Succeſsêre mox grauiſsimarum tempeſtatum procellæ ab illis portentis & funeribus patriæ conci-

tatæ,quę in fortunas,patrimonia publica, priuata, in lachrimas deniq; & sanguinem pauperum sceleratissimâ se obstrinxerant religione, cum summa generis Poloniæ labe & ignominia. Neq; licuit perturbatâ Rep: illoq; strepitu,& suspicione periculosissimi tumultus dominante, de pacis alumnis quicquam statuere. Sedatis aliquantum fluctib⁹, respirante ciuitate, veritus ne iterum aliqua temporum iniquitas vel partem aliquam suarum cogitationum dissiparet, profert hoc post Academiā conditam vnum singulare omniq; ętati alendum beneficium. Cuius ego laudator designat⁹, cuperem ita contentâ voce proclamare, vt exaudirer ab omnibus clarissimi huius imperij prouincijs:aut ita diuiti orationis copia affluere,vt illi⁹ maiestatis & magnitudinis vel extrema attingerem. Emittend⁹ hîc esset beatissimus aliquis eloquentię fluuius; vt viri tanti altissima ęternitatis spacia cōtemplantē animum pari exęquaret plenitudine. Quæ enim cogitari potest illustrior beneficij amplitudo, atq; ea donare, quæ cùm omnium seruiant vtilitati; nunquam tamen à suis possessoribus auferuntur. Facile perditur pecunia, deflorescunt honores, excidunt consilia, dissuuntur amicitię; sola virtus, sapientiâ,

&

& eorum vsus, firma, stabiliaq; censentur. Perierit
ergo pecunia, quam ille frequentissimè in vsum
Reip: tum Regi suo, tum bellatoribus fortissimis
offerebat promptisimus: at memoriam præclari
nominis sempiternã nulla ętas est abolitura. Quan
quam illam pecuniam nemo existimat perijsse, quę
pauperum manibus, afflictorum suspiriis in con-
spectum Dei sublata est: qua pasti, vestiti, recreati,
vel potius pastus, vestitus, recreatus est in eis Chri-
stus. Cæterùm videte, quanto veri honoris desi-
derio flagrauerit, quamq; sapienter accenderit quē-
que generosum, virorum summorum imitandi stu-
dio. Ardebat ipse cupiditate incredibili, relin-
quendi vitæ in Rep. laudabiliter actæ testimoni-
um: non ignarus, clarorum virorum ocij, & nego-
cij rationem extare debere. Vidit quàm facilè abe-
at hæc ex quibusq; splendidisimis meritis compa-
rata gloria: quamuis enim non effugiat illius ocu-
lũ, & pondus, qui ex altisimo cœli vertice omnia
nostra perspicit: alios tamen ad aggredienda simi-
lia non exstimulat. Quid ille egit? Sum (inquit)
Episcopus, sum & Senator, in opibus honestisi-
mis per diuinam clementiam, & Reip. volunta-
tem constitutus: vtriq; gratia est referenda. Et cùm
chari-

charitate & misericordia nihil esse prius debeat sacerdoti; habeat Nosocomium Cracouiense nouem millia, vt viri pij, & religiosi, etiam me hinc abeunte oleum misericordiæ nunquam deficiens in ægrotorum calamitatem infundant. Pulcherrimum sanè gloriæ solidę principium in perpetuo benefaciendi desiderio extructum: digna principe, digna sacerdote deliberatio; velle viuens, & moriens non in propinquorum dignitatem, non in superbos luxus, aut vanissimorum monumentorum admirationem: sed in miseros, afflictos, vexatos, voluntatem testari propensissimam. Iam verò senatori prospiciendum est de futuro Reip: statu, quem cupio esse semper florentissimum: non enim verè amat, qui non semper amat. Quoniam verò constat, consilio, sapientia, rerum maximarum tractatione, bonisq; artibus res admirabiles in vrbibus geri; his præsidijs diligenter instructam esse vellem hanc sobolem & hanc generosam nostrorum ciuium segetem. Quippe optimarum disciplinarum cultus, & sapientiæ studium vbi floruerit, opes, honores, virtutes, omnem deniq; fælicitatem ibi florere necesse est: is mihi ad honorum gradus erat aditus, eundem puto iuuentuti nostræ aptissimum. Cracouienses

uiciſſes præceptores primùm timore Dei me imbuerunt, mores compoſuerunt, exemplis, & admonitionibus efficaciſsimis ad omnem me honeſtatem excitârunt. Neq; me pænituit vnquam huc defle-xiſſe, & Grebſciorum, Mareniorum, Gorſciorum, aliorumq; inſignium profeſſorum lateri adhęſiſſe: nam & miles in acie, & ſacerdos in Eccleſia, & Conſul in ſenatu eas literas, quæ ad humanitatem informare ſolent, in omnem vitæ meæ vſum traxi. Non ego puto audiendos, qui nobilem hanc diſciplinam, vel puerilem, vel inanem, aut inſidiatricem vocitant. Adoleſcentum quidem ſunt præcepta, vſus autem virorum, eorumq; præſtantiſsimorum proprius: neq; in perniciem alterius dicere, eſt rectè dicere. At ſi quid eſt in me iudicij, fideliſsimam hanc voco Eccleſiæ adminiſtram, Reip: reginam, ſcientiarum omnium ornamentum: hac libertatem nutriri, dignitatem noſtræ gentis illuſtrari vehementer optarem. Ecce & quantùm poſſum, poſt abeuntem calamitoſi temporis aſperitatem, iuuo: inſero nouum in Academia Cracouienſi ſurculum, emo decem millibus profeſſorem Eloquentiæ, qui mea voce loquatur ad iuuentutem, quiq; nouas quotidie ſubmittat copias Eccleſiæ &

ciuitati:

ciuitati: ipſe dum adhuc lãguentem ſpiritum traho, hoc ſuauiſsimæ parenti offero, vt ſit hoc veluti perpetuum meæ in illam pietatis & obſeruantiæ documentum: accipite, tollite, & vt quamprimùm hunc meum doctorem audiam, efficite. Quis hîc vel nõ ſtupet prę munificentia, vel prę ingenti lętitiâ non ſoluitur in lachrymas? Soluſné fuiſti optime TYLICI in eâ dignitatis altitudine collocatus, qui vbera huius matris ſuxeras? ſolus boni Academici promotorem in illuſtri fortuna te memineras? Quid? non ſuffecêre tot labores ſuſcepti, tot curæ ſuperatæ, tot factæ contentiones, tot ſumptus effuſi pro integritate & ornamẽtis Academiæ conſeruandis: quorum minimum periculum maximo tuo periculo auertere paratus fuiſti? Date veniam Iuriſperitorum conſultiſsimi, & tu, ex cuius hi bibunt fonte ad vitam formãdam inſtituta, Philoſophia, ſi dixero TYLICIVM viciſſe pietate, beneficia parentis. Nam ſi Reges magnos ſummâ colimus veneratione, quòd ab iis vitæ iſtius honeſtioris ratio, fortunæq́ue nobis aliquæ venerint: ſi principum in Repub: virorũ gratiam ſeruamus in mente, quorum beneficio & hęc tenemus, & cæteris aucti ſumus: ſi ex nobilitate

 illu-

illuſtrium virorum gratam erga maiores noſtros voluntatem in quibuſdam monimentis ſplendidioribus admiramur: ſi eorum denique autoritatem reueremur, quorum iudiciis & auſpiciis in hac vrbe ampliſsima, & in hac Poloniæ luce collocati ſumus: immenſum quiddā eſt, quod TYLICIO debem⁹, cui⁹ prouidentiâ & ſapientiâ, hæc omnia recuperauim⁹, & alia illuſtriora accepimus. Hoc nimirum ſpecimen, hoc indicium animi, hoc lumē ſui Cancellariatus eſſe putauit Cracouienſis Epiſcop⁹ TYLICIVS, ſi Academię multò maiora, quàm acceperat reddidiſſet. Condatur hoc iā cum ſarcophago, ACADEMIÆ SE QVIDQVID ESSET DEBERE: hoc verò viuat & regnet in omnibus ſtatuis, tabulis, imaginibus, ſcribatur, notetur, exprimatur: TYLICIVM EPISCOPVM CRACOVIENSEM FVISSE SEMPER PATRONVM, CONSERVATOREM, PROTECTOREM, AMPLIFICATOREM DIGNITATIS ACADEMICÆ. Satin' fuiſſe? etiam fore perpetuum. Tanti enim æſtimamus vel hoc vnum inſtaurati eloquentiæ ſtudij beneficium, vt per illud ſolum immortalitatem quandam conſecuta videatur.

atur. Videre iam videor viros patientiâ animi & corporis confirmatos, ingenij, & doctrinæ opibus instructos, qui laudatissimorum suorum progenitorum, & suam ipsorum matrem optimis studijs, & honestissimis moribus commendabunt, & ad pristinum splendorem honoris, famæ, dignitatis in foro, Senatu, Comitijs, omni denique loco vindicabunt: atque vbi in subsellia maiorum suorum in loca honoratissima magnis virtutibus subnixi ascenderint, gratiâ & beneuolentiâ fouebunt, testimoniis amplissimis ornabunt, & ijs demum, qui ex se nascentur, cum sanguine statim amorem suæ educatricis transmittent. Atq; sic diuina sapientia TYLICII cum magno coniuncta animo, perpetuâ sæculorum serie celebrabitur, nobiscum versabitur: illam Deo fauente in iudicijs personantem, in Academia frequentibus auditoribus concionantem, illam pro innocentiâ pugnare, de cõmuni bono disserere, voce pastorum pestifera religionis monstra territare, virtutes inserere, vitia extirpare, in ciuium consuetudine vigere, amicitias colligere, illam denique in multorum vocib⁹, linguis, sermonibus, animis, actionibus, cum immortali sui conditoris gloria, viuere aspiciemus,

 audie-

audiemus, mirabimur. Nec mirum immortalem illius fore vitam, quæ à tanto animi ſplendore nata eſt. Quis enim ita mentis cogitatione penetrauit maximam huius noſtræ Reipub: neceſsitatem? quis tam prudenter imitatus eſt ingenium gentis Polonorum? Libertate illa à multo tempore gloriatur; eius ſtudij cultum induxit TYLICIVS, quâ excitari, augeri, conſeruari, ſplendere libertas potuit. Hæc enim vna è maximis diſciplinis eſt, poſſe dicendo tenere hominũ cætus, mentes allicere, voluntates quò velis impellere, vnde velis deducere: hęc, inquam, vna in omni libero populo, maximeq; in pacatis tranquilliſq; ciuitatibus præcipuè ſemper floruit, ſemperque dominata eſt. In noſtra verò patria, quid ita vtile aut ſplendidum, vbi legum æqualitas vniuſcuiuſque virtuti campũ aperit ad ſummos honorum gradus conſequendos? Vt enim inter homines eiuſdem naturæ, præſtantiorem eſſe oportet, quem maiori reuerentiâ dignum iudicamus; ſic in nobilitate paris ordinis & libertatis multò excellentior is eſſe creditur, cui in clarâ hominum luce, honoris præſtantia fuerit attributa. At quo ita dignitatis tuæ ſplendor, Regis illuſtriumq; virorum iudicia feriet; ſi non eloquẽtiæ di-

tiæ di-

tiæ dicendiq; facultate? cuius propriæ ſunt artes, fidem & exiſtimationem conciliare, in Regum ſapientiſsimorum beneuolentiam interioremq; cōſuetudinē influere, quoque fueris in orationis apparatu copioſior, eò & gerendis maximis dignitatibus aptior. Tanta enim eſt admiratio copiosè, ſapienterque dicentis, quem qui audiat, intelligere etiam, & ſapere plus quàm cæteros arbitratur; neq; vllum exiſtimat honorem eſſe tantum, quo ille veluti cælitùs in ſalutē hominum demiſſus pro dignitate poſsit exornari. Quid enim eſt tam admirabile (vt inquit orator) aut tam iucundū, quàm ſapientibus ſententijs, grauibuſq; verbis ornata, atque polita oratio? quid tam potens tamq; magnificum, quàm populi motus, iudicum religiones, Senatus grauitatem, vnius oratione conuerti? quid denique adeò regium, aut liberale, quàm opem ferre ſupplicibus, excitare aflictos, dare ſalutem, liberare periculis? Huius præſtantiæ viri, quoties apud nos emituerūt, qui vehementiori dicendi vi ſedicioſorum hominum impetus, aut conatus reprimere, qui authoritate, qui fide, qui iuſtitiâ, magnitudine animi, conſilijs multitudinem tenere potuerunt: ij graues, ij principes, ii duces, ii auto-

res cm-

res omnis dignitatis atq; imperii habiti sunt. Numeremus Orichouios, Herburtos, Karncouios, Myscouios, Patricios, Solicouios, Macieiouios, Melecios, Zamoscios, & cæteros viros clarissimos, quorum diuina oratio non cõtenta finibus patriis, etiam in clarissimis exterorum regionibus regnat; in magnamq; opinionem excellentiæ regnũ hoc florentissimum vindicat. Nempe liberorum hęc fuit semper propria possessio; in oppressis à seruitute ingeniis, nunquam suum lumen ostendit. Si quæ enim scyntilla generosioris animi, si quod honestioris istius disciplinę signum se prodidit; simul aspectum & extinctum vel obscuratum fuit. Sublato enim virtuti ad gloriã stimulo: crescere ad gloriam vbertas orationis non potest. Quorsum prodest disertum, aut eloquentem esse, si quod sentias liberè, & cum dignitate, non licet eloqui. Nostris verò ciuibus cùm simul cum libertatis studio, innascatur ad cultiorem doctrinam quędam amabilis propensio, eaque sit Reipub: forma, vt cuiq; ex actionib⁹ honestis liceat celebritatem nominis colligere, hunc ingenuum, hunc indole præditum, hunc suorum claritate non indginum conclamant omnes, qui in familiari sermone, venustum, & ingeniosum

genioſum quid ex antiquitatis notitia deprompſerit, cuius docta ratio & admirabilis oratio in frequentioribus conuentibus autoritatem ſibi fecerit. Adhucne dubitamus TYLICIANVM hoc ad poſteritatem monumentum, à magno ſapientiſsimi & amantiſsimi patriæ ciuis animo conditum eſſe? Nam ſi non murus, arces, propugnacula, vrbium aut Rerumpublicarum nomina tenent, verùm ipſi ciues viri fortiſsimi: cogitate quanta mentis altitudo, quàm præclara in patriam voluntas prodijt huius viri, qui ne aliquando hæc materia commoda ciuitati noſtræ deeſſet, tātâ curâ & prouidentiâ prouidit. Neq; enim Grammaticæ, Dialecticæ aut Rhetoricæ præceptis (vt nōnulli faciunt) concludi exiſtimauit perfectionem eloquentię, ſed cum magno ſemper oratore ſenſit: Noſtra (inquiens) eſt omnis iſta doctrinę prudendentiæq; profeſsio, in quam homines quaſi vacuam abundantes ocio, nobis occupatis inuolauerūt. Rhetorum eſt officium de iuſtitia, de ciuitatibus inſtituendis & regendis, de omni viuendi ratione, deniq; de abditiſsimis etiam naturæ cauſis diſſerere. Quò magis miror, potuiſſe venire in mentem ſummis quibuſdam noſtro ſæculo ingenijs, literas

humanitatis præparare, solùmmodo ad maiores disciplinas: in his enim ars illa continetur, quæ erudito, ingenuo, & eo, qui in Rep: velit excellere digna est: quæq; rerum omnium, quæcunq; in vitam cadere possunt, præceptionem & vsum habet. Ideo ridiculi sunt multùm, qui studium humanitatis se iam percurrisse & confecisse inconsideratè loquuntur. Scilicet versiculum concinnè, aut epistolam non ineleganter, vel oratiunculam cum aliquo apparatu scribere aut proferre, est vel mediocriter diserti. Erras nimiùm; nisi Poëtas quosque præstantissimos, oratores grauissimos, historicos disertissimos pellegeris, & nisi scribere aut dicere, quotidie maius esse tuis humeris iudicaueris. Quò enim, quis magis in hoc studio proficit, eò scribendi & dicendi labor grauior esse videtur. Nempe vt excellentes pictores, qui soli benè iudicant, in quo sita sit imaginum perfectio, maiori quiete, diuturniori meditatione, pertinaciori labore opus habent: sic qui orationis illud decorum optimè tenent, tantò magis & in dicendo exalbescunt, & in exercitationis studio, cogitatione se fatigant. Scribendi enim rectè non principium, & fons (vt quidam dixit) sed argumentum est consummatę

ſummatæ ſapientię. Quàm cuperē multis in hoc Regno parentibus eum errorem eripere, qui leuem triuij cognitionem, in magna ſatis eruditionis opinione numerant. Nonné veſtræ ſunt partes, o viri nobiles, in Rep: de reb⁹ maximis cum dignitate deliberare? non vobis incūbit leges ferre, latas conſeruare? de bello, de pace decernere, legationes glorioſas obire? & hoc ex leuiſsimis Grammaticorum præceptiunculis haurietis? audite iudicium huius magni Epiſcopi, intueamini exemplum: Bono Ciui (dicebat ille) quandoquidem in luce elegantiorum hominum verſatur, quæcunq; in vitam veniunt, quæſita, audita, lecta, diſputata, tractata eſſe debent. Præiuit exemplo: vidim⁹ enim in illum ornādum omnes præclaras ſcientias, omnes iſtas literas ciuiles conſpirauiſſe: quid ille in Cicerone non vidit? quid in Demoſthene non legit? quid in Plutarcho, Xenophonte, Liuio, Tacito, quid in vtroq; Seneca, & alijs quibuſq; lectiſſimis autoribus non annotauit, memoriæ non conſignauit, vſu non confirmauit? Omninò omnia eum legiſſe oportebat, qui aliquando iucundiſsimos cum eo ſermones de bonis literis facere voluit. Ecce qui omnium veſtrûm filios, vt proprios amauit pro-

uit pro-

uit propter Remp. videre quibus ſtudijs, artibus; exercitijs inſtructos cupiat ad honores gerẽdos accedere. Fatebitur iam non nemo præclare de Reipub: meritum hac ſapienti liberalitate optimum hunc Senatorem: at forte è medijs Academiæ ſpacijs prorumpit nouus aliquis diſputator: De Rep: inquiens, concedo: at de Academia, vbi non tantus eſt vſus veſtræ iſtius delicatæ orationis, nego. Nouam petis arenam, vir bone; ſed ego ex eodem theatro rem expedio: neq; enim litem ex litibus ſerere conuenit eum, qui ſtudia ſanandorum & pacandorum animorum profitetur. Eſto, vt dicis: Si te Academicum ex illa veterum, aut recentiorum Academia prodis: ſi Scholæ huius inclitæ ciuem te eſſe iactas, mecum te oportet ſentire. Nonné ſanctiſsimi Reges ad Rempublicam iuuandam & amplificandam nos acciuerunt? nonne poliendos, formandos, & vndiquaque ornandos nouos iſtos ciues nobis commiſerunt? Si ita eſt, vt dubitare non potes, profectò indecorum erit noſtris ſolummodo literulis, aut commoditatibus indulgere: communis boni, quod noſtræ fidei autoritas Pontificum, & Regum benignitas, Senatorum amplitudo credidit, obliuiſci. Imò ſi ſapim9, liberali-

liberalitate TYLICII orbis Academici dignitatem illustriorem factam esse confitebimur. Cuius enim scientiæ, non singulare quoddam ornamentum adijcit eloquentia? Philosophia tum demùm regnare, libertateq; suâ frui dicitur, vbi detersâ barbariè, sublatâ obscuritate, in generosas discentium animas, simul cum quadã facilitatis voluptate influxerit: nihil enim præclaro isti Dei immortalis dono, tam inimicum, vt sordida, & lutulenta oratio. Vultures quidem fœtoribus delectantur, odorem fugiunt; at auium nobiliores, elegantissima & fragrantissima quæq; pabula petunt. Fortè legum periti istas verborum quisquilias recipiẽt? minimè verò: hi enim vt sunt magno & excelso animo, turpe putant cultu dictionis neglecto, splẽdorem vitæ politicum appetere. At saltem Theologi hanc loquendi solicitam curam contemnent, quorũ est maximè, res serias tractare, vt quæ æternitatis momentum respiciunt? Sed neq; hæc nobilissima facultas sui argumenti maiestatem, vult fœculentâ sermonis immunditie contaminare: imò cùm suum esse mun⁹ iudicet pro religione pugnare, ad virtutes cohortari, à vitijs absterrere: rerum vbertate, orationis copiâ, tenendorum ani-

 morum

morum peritiâ, eloquentiæ denique miniſterio; vitam, decusq; ſuum omne creuiſſe libenter confitetur. Video adhuc ſcholaſticorum ſubtilitatem quoſdam obtrudere, quaſi ſolâ contemplationis pulchritudine contenti, noſtram hanc dicendi artem nihili faciant. Hoſpes es in antiquitatis cognitione, ſi ignoras ſcholaſticorum præſtantiam ex Rhetorum officinis prodijſſe: quære ex Tacito, conſule Senecam, audi Plinium, & quem ego inſtar multorum pono Hieronymum, Horiſontem illum Ethnicæ & ſacræ diſciplinæ; is te proculdubio docebit: diſertiſsimum quemque ob ingenij elegantiam & vberioris doctrinæ laudem, appellatum fuiſſe Scholaſticum. Dicent & alij: Scholaſticè dicere nihil eſſe, quàm rem aliquam oratoriâ methodo explicare. Qui ergo ſit ſplendor cuiusq; ſcientiæ, detractâ dicendi facultate, vides: Ariſtotele nemo doctior, nemo acutior, nemo in rebus vel inueniendis, vel iudicandis acrior extitit; hic tamen omnium ætatum conſenſu, omnium eruditorum autoritate, aureus eloquentiæ fluuius, ſummo ingenio, ſcientiâ, copiâ fuiſſe perhibetur. Plato Philoſophorum quoque Princeps, princeps ingenio, princeps occultiſsimarum artium co-

um cognitione, idem simul grauitate dicendi, & in rebus ciuilibus prudēter sapiendi princeps. Cuius neruos, copiam, splendorem, expreßit præstantißimus apud Græcos orator discipulus illius Demosthenes. In iure ciuili, si quis diligentiùs contempletur Iustinianos, Trebonianos, Theophilos, Papyrios, & illam frequentißimā excellentißimorum virorum coronam, ibi primùm crediderit ortam fuisse orationis dignitatem, ibi educatum & consummatum; quidquid in hoc nostræ dictionis cultu splendet pulcherrimū: Quemcunq; enim horum acceperis, in dubio est animus, elegātißimus an eloquentißimus sit iudicandus. Ipsi illi, qui omnia voluptatum lenocinia vt stercora conculcant, omnemque istum exteriorem corporis ornatum abiiciunt, ita in omni dicendi genere regnant, vt quiduis potiùs eis, quàm sermonum aut excultæ orationis gloriam detraxeris. Quis purior Gregorio? quis Augustino acrior? quis Basilio ingeniosior? quis denique illo rege Oratorum, quotquot erunt aut fuerunt, scientior, vehementior, admirabilior; illo (inquam) Ioanne Antiocheno verè apud omne sæculum appellato Chrysostomo? Viderunt hoc nostræ ætatis eruditi, & quasi

puderet

puderet paternarum ſordium, totos ſe ad vindicā-
dam orationis dignitatem conuerterūt. Habemus
illorum beneficio, non illam modò de moribus,
ſed hanc quoque admirabilium cauſarum veteri
ſplendori reſtitutam Philoſophiam. Inde Contare-
ni, Vicomercati, Scaligeri, Fonſecę prodierunt:
inde in iudiciorum ſubſelliis, Imperatorum palati-
is, ſcholarum exedris, Alciati, Cuiatii, Gipha-
nii, Mureti apparuerunt: denique Soti, Baneſii,
Bellarmini, Suareſij, & eiuſdem ordinis alii viri
diuini, quorum pietatem & ſapientiam vterque or-
bis terrarum admiratur. Quis ergo ibit inficias hoc
artium humaniorum æquor, vltra Orientis & Oc-
cidentis terminos, vltra ipſius cœli plagas impe-
rium extendiſſe; ſi res illæ cœleſtes à natura & gra-
tia mirificè conditæ, in quibus cognoſcendis ipſa
cognitionis acies hebetatur, tantâ cum facilitate &
grauitate explicantur? Eant igitur qui ampliſsi-
mis Regnis, aut maximis imperiis erectis, in pote-
ſtatem redactis, aut expugnatis gloriantur; ſi fru-
ſtra erigas, conſtituas, aut potentiâ tuâ perdomes
ferocem populum, niſi ab eloquentiæ ſtudio, fi-
dem colere, iuſtitiam retinere, aliis æquo animo
parere, labores pro communi vtilitate ſuſcipere,

pro gloria

pro gloria publica dimicare, dulce ac decorum didicerint. Quorum bonorum præſtantia, cùm auctori TYLICIO ſit referenda, cur non congratulamur ſummæ ipſius virtuti, quæ iam tulit, & fert quotidie meritorum ſuorum fructus ampliſsimos? Cur non inter ſummos viros imaginem illius collocamus, patrem patriæ ſcribimus? Cur denique illuſtrium Epiſcoporum gloriam, quæ maximè ſuâ putat intereſſe; Academiam pulcherrimis diſciplinis reddere florentiſsimam, nõ appellabimꝰ? Tu verò maximè generoſiſsima Polonorum ſoboles in venerationem tanti beneficij totam te effundere, tota in admiratione maximarum virtutum con ſiſtere debes. Omnes enim vitæ gradus, omnes actionum laudatiſsimarum curſus, vt aliorum præſtantiſsimorum virorum; ita huius optimi Senatoris, tua ſunt propria exempla, tuæque conſecrata imitationi; vt ex his corporum & animorum dignitatibus, edas aliquando boni ciuis pulchrè ſurgentem imaginem: quæ poſt glorioſos in terris labores, rectiſsimâ in cœlum viâ aſcendat, atque ſuorum factorum iuſtiſsimo præmio iucundiſsimè perfruatur. Quæris quæ ſit iſta? Tenere animum in of-

in officio, ne rem diuinam corpori tuo inclusam, vbivbi es aliquâ vitiorum labe conspergas: putare te in conspectu supremi iudicis semper esse, qui aliquando facturus est tecum strictißimam de singulis factorum tuorum momentis rationem: literas diligentiùs colere, & rationi poliendæ, historiæ cognoscendæ vacare: sapientum de moribus præcepta in vita ostendere: post honorem Dei ad dignitatem referre omnia: illum demũ cogitare esse rectißimum Politiæ vsum, qui diuinæ rationi maximè fuerit consentane⁹. En ad eam rem penes me arma, & præsidia ponuntur: autoritas est eorum, qui hoc iucundißimo aspectu te recreârunt. Neque arroganter de me quidquam dictum velim: non enim existimaui vnquam in pectore meo tantùm literarum, virtutis, exemplorum situm esse, vt tuæ neceßitati sufficeret: illorum fidei factæ confido, qui mihi sponsionem affuturæ gratiæ diuinæ fecerunt. Enimuero licèt ego tantorum donorum sim indignus; digna tamen erit ista animorum tuorum indoles, per quam plurima quæque & maxima Dei beneficia in Ecclesiam & in Rempublicam, quorum vtilitati & ornamento

crescis,

crescis, inferantur: digna & magnanimi TYLICII in patriam, & in Academiam voluntas, quam Deus Optimus respiciat, & maioribus in dies accessionibus pro sui nominis honore amplificet in omnem posteritatis æternitatem.

DIXI.